

№ 11-12 [26-27]

Лістапад-Сьнежань 1949 г.

БОЖЫМ**ШЛЯХАМ**Чапаніе Беларускае рэлігійнае
думкі.«SUR LA VOIE DIVINE».
Mensuel religieux biélorusien.Цана
нумару 40 фр.Адрас рэдакцыі:
Adresse : Rédaction, 51, rue des Sts Pères, Paris (6).
Chèque Postal : Paris c. 628744.Падпісная цана
на год 350 фр.

Хрыстос раджаецца!

Сьвята нараджэньня Хрыста мусіла-б быць най-больш радасным сьвятам для людзей, бо гэтае сьвята ёсьць найскравейшым выімам бескарыснае любові Бога да людзей. Але з боку людзей яно сталася паказчыкам неімавернае закамываласяні людзкіх сэрцаў і тым самым наклідае пень на гэтую радасьць.

Нараджэньне Хрыста суправаджалі рознымі незвычайнымі падзеі на небе і на зямлі. Ангелы ў высі піялі ў радасьці: «Слава на вышніх Богу а на зямлі мір людзям добрае воле»; на небе зьявілася незвычайная зорка; шматлікім аўдэіран на Ўсходзе (магам) і на Захадзе (Сыбіліі) было аб'яўлена аб нараджэньні Збаўцы сьвету. У адказ на гэты падзеі толькі бедная вэтлееўскія пастухі і тры Ўсходнія мудрацы-магі прышлі аддаць Нованараджанаму належныя наклон і панашу. А рэшта? Аграмадная большыя з гэтае рэшту іш ведала аб тым, што здарылася. Але ці яны зрабілі-б інакш, каб ведалі? Пагляньма, што зрабілі жыдоўскія старшынні і кніжнікі,

якія аж нагата добра ведалі аб нараджэньні Збаўцы-Мэсіі.

Шматлікія прароцтвы цалыя стагодзьдзі напярэд папрыхітоўвалі ўвесь выбраны народ і перадусім ягоных старшынцаў да прыходу Збаўцы. У прароцтвах было азначана і мейсца і час нараджэньня. Пры ерузалімскай сьвятыні жмў праведны Сымэон, якому Бог дадаткова аб'явіў, што перад сьмерцю пабачыць Мэсію; і ў часе абразьняньня Хрыста Сымэон урачыста абвешчае: «Сёньня бачылі вочы мае, збаўленьне Твае...» Прароцыня Ганна пры гэтай нагодзе абвешчала ўсім аб тым, што нарэшце споўніліся прароцтвы аб Мэсіі. У гэтым часе Ўсходнія мудрацы-магі зьяўляюцца ў Ерузалім, Ірад склікае нараду кніжнікаў для дакладнага азначэньня мейсца нараджэньня Хрыста і пасьля гэтае нарады мудрацы быў паказаны шлях у Вэтлеем, але ніхто з кніжнікаў і старшынні не захашеў далучыцца да ліку паклоннікаў Хрыста. Толькі крывавы Ірад рыхтаваў меч, каб напасыні і загубіць Нованараджанага.

Усім пацішчыкаў і чытачоў рэдакцыя вітае 3 СВЯТАМ НАРАДЖЭННЯ ХРЫСТА і жадае шчаслівага НОВАГА ГОДУ

І зноў стала ціха роўна 12 год. Калі аднойчы ў ерузалейскі святый з'явіўся дванаццацігадовы юнак і зачынае распятваць жылёўскіх кішчэнкаў аб Мсці; тры дні прадзюжвае гутарка, дапаўняе кішчэнкаў мударымі словамі, і не знаходзіць адказаў на Ігоныя пытанні. Але зноў зашліха ўсё на 17 гадоў, як раптам разлібіўся гучыні вокаў у пусціні; гэта клікаў Хрыстоў праддзец Івана Хрысціянска, што ўжо Хрыстос на Зямлі і што трэба чыніць пакуты для яго належнага спаткання. Натаўп людзей сколажыцца да Івана ў пусціню, уважана сляжуць навуку і хрысціянства, аднак калі трэба ўспрымаць гэтую навуку і чыніць пакуты — мала знаходзіцца ахвотнікаў.

Нарэшце сам Хрыстос выходзіць з укрываў на шырокі свет з усёю сваёю веліччу і магнітнасцю, з нячыванаю божаю навукаю і шматлікімі людзьмі. Тысячынны натаўп народа сколажыцца да Хрыста, сляжуць навуку, падаўляюць нуды, але калі трэба выконваць гэтую навуку — зноў мала жалючых. Багачыне, узлаз і слава сталіся для людзей ўсёцудым і ізімам і нават выбарам, народам, асабліва ж для вераваў, які былі засячаныя ў іх, што не хапелі прызнаць ніякага Мсці, які-б сабе не даваў пакуты гэтым ізімам. Нават ній апосталаў часам укручаліся змышляры: талы з сумам клікаў Хрыстос: «О роце неверныя і крыўдзівыя, дакуць бузу з вамі! дакуць бузу шпірць нас?» (Мат. XVII.17). Аднак шпірць Хрыстос лаяе і да нячысланых шулаў дае штора большыя. І калі ўваскрэў Лазара, кажае груп ужо пачынаў расказана, слава Хрыста далацца на ўсёй Палестыне. Калі пасля гэтага Хрыстос узыходзіў у Ерузалім, натаўп вітае яго магнітым «санае сину Давідаваму» — ад гучных вочнікаў аж држылі ерузалейскія сценны, але сэрцы не вараваў жылёўскага народу і шпір апосталі нячыталі. У абычій ўсёцудым Хрыста іхнія сэрцы каменілі ніч сорці; натаўп пачаў іх пагнуч.

Бываежкая Божа любуў станаўшым перад людскою злобою і закінаежкою сэрцаў варгаче быўшым лапачкай сваю мерку. З дакорам і жалем зьявіўся Хрыстос да выбранага места: «Ерузаліе, Ерузаліе, зойка прарокаў, каменныя пазіваюць пастыям да ціб! Колькі разоў Я хачу зсараць дзянь гваіх, як вяхуча збірае курянт пал крыміт свае і вы не захачеці. Восе-жа астаеца ням дон нас пусці». (Мат. XXIII. 37-38). Глядзю Хрыстос на выбранае места — Ерузалім — і плакаў... бо неверны горда

меў быць зышчаны ў жалімі спосаб. «Камені на камені не астаеца да яго» казаву Хрыстос саімі чучымі. Незадоўга гэтае прароцтва спойліла даслоўна і потым некалькі раз паўтарацца.

Ші было-б інакш, каб Хрыстос зьявіўся ў ішнім месцы? Ші было-б інакш, каб ён меў нарадзіцца сёння ў нас?

Гэтыя пытанні напрошваюцца самі сабою і божа на іх даваць адказы. Публіка свідучыцца амаль дзятучым раз святна нараджэння Хрыста, свет мусіў-бі шпіра разважана, што Бог прышоў да нас — немачым людзей, прышч нам адечную Праўду, але мы ня можам ня быцьш над эсцімі, дзе джакла нованароджанае Дзінька, прышч Кржжа, ня можам ня чуць побач чужодных гучаў ангельскае песні разважачага душу энку нівіна мараваных джэтак у Батлеме; да плячым мудароў у Усходу нельга ня быцьш крывагана абліча Ірада. Мы так-жа ня можам ня быцьш сучасным кіліньна абычакым, нійя гучыі на каляныя дзаны, хоць велімі чучы на знон кіліньна; ня можам ня быцьш кіліньна гучыі на кіліч безалапожых і безбараных, але велімі чучы на знон золата. Уканым мы ня можам не дубацьш у сваім сабе абычакым; да справы аб'являеца душы, да выконваеца Божа прысказаньня; джкі ці пайшч-бі мы самі сколаца да батлемежкіх пастушкім і ўсходнім мударам да Хрыста?

Мы бачым сёння выражана, як свет падаўляў на паконікаў і ворагаў Хрыста — абычаканя раянці і пазыяе, сьведзца ші нясьведзана дачучаюцца да аднае з гэтым групам. Нават ній ахрышчанымі ня мала бесьш такіх, аб нійх Хрыстос казаву: «Гэтыя людзі нусамі паваяжылі Мене, але сэрці іх даліка аб Мене». (Мар. VII. 6). Тычасам людзікіх сэрцаў найбольш жадае Хрыста.

Лёгка нам зьявіцьшы слогу наганы на каляніх жыжароў Батлеме; да тое, што мы нусамі Багарозіям на нясчэц і Хрыстос мусіў разніцца ў апыччым ціпце і адмет каляніц легчы ў жолабе; але ці мы сёння адыняем спае сэрца для Хрыста? Ші ўспрымаем Ягоную праўду?

Можна спадзявацца, што гэтым разам калі будучы чытаць, дзе пераважае тия, які маюць добрую волю і жадаюць адыняці Хрысту свае сэрцы. У руці тых, якіх ўлікаюць да Хрыста, цяжка ўліжыць пажожае слова. Аднак і самым шчырым вернікам трэба нпрэз ставіць такія вострыя пытанні, каб ажыць пажожны дух, бо жыучы ў

абычакым аспрэдыці кожны з нас нясьведзана патроху заражана абычакым, акую мусім абавязкава сэрцыні з сабе перад тым, які слядзца да каляныя святые нійчын. Ёе трэба абавязкава пазівацца, каб належна асыцякацца нараджэння-не Хрыста.

Усходнім мударым-магі, паслушныя голасу аб'являеца прайшлі доўгі і нійкі шліх, каб магчы ўшанаваць Хрыста, аднак Яму належну пашану і свае царскія дары: золата — на знак валадарскае Ізіма Хрыста, дзана — на знак Ягонае Воскрэсці, сьміру — на знак, што Хрыстос бесьш Збавіца. А мы? Што мы даём Хрысту ў

ахвары? Скарабў мы ня маем, гэта праўда, джы Ён не патрабуе іх ад нас, але маем памерзна самалюбнае і непакорнае «я», якое часта стае ўпаўняюч Божым плячам і да тае ступені часта дапаўняе нашы сэрцы, што не пакідае зусім мейсца для Хрыста. Восе яго, гэтае непакорнае «я», адваяваў ахвары Нованароджанаму і гэтым самым зрбін мейсца для Хрыста ў нашым сэрцы. Тады нэралізаца ў кожнага з нас тое, анычмі абшчачым, нір-лозам дорае волі, тады сьмачу-ем сапраўжна калішня разлібіць бя ніякае цені і сапраўжна нэралізаца прынятае: Хрыстос раджэца! з разасьцю алжакім: Славіце Яго. Бо Яго будзе славіць наша сэрца.

Бог і Аб'яднанні Нацыі

У валькіх міжнародных праблемах сёньняшняга дня велімі рэзкі ўспамінаеца Ён Божа, быўшым Бог ня есць тым адынім аўтам, дзе павіны сколажыцца усё людзін інтарэсы, з проста нечым непрыгнтым, безбараным і шчодрым.

Так яно сталася ў насе дыскусію ў ОНЧ(ААН — Арганізацыя Аб'яднаных Нацый) — піла Рымар Арэс у «Рэзісію» — калі разгледзана справа азначанага праваў чалавека. Зяпалася-б зусім натуральным, і дзеля таго не падагнанае дыскусіі прызнаць Бога прычымся, аж крпінчу права, бо слова «Бог» не канечнае для ўсіх мае азначачь хрысціянскага Бога. Усе людзі маглі-б прыняць ізію Бога, кожны паводзі свайго вераваньня. Але сталася зусім інакш. Калі дайшло да патаяня, ці ўспоніаць Бога на ўступе Декларіацыі Праваў Чалавека, потглім былі на толкі разбжжыня, што трэба было вырчыцца нават дыскусіі, каб ня быць пасуджэным у нахажым накіраванні волі адной толкі групы для ўсёго абору.

Аж тры разы роблена папраўкі дзэгатамі розных краінаў асносна параграфу, што права чалавека бярэ сін пачатак ад Бога. Першы закрунуў гэтую справу ўступе Лібану ў сувязі з параграфам аб-смі. Лібанская прапанова адынісала да сказу: «Семі абавязана Стварца нязьменным правам...» Дзевяцію галасамі супраць пашыў за прапанову, яна была адыніта. Між галасуючых супраць былі валькі эўрапейскія адыжачы, талы калі Італія і Італія галасавалі за прапанову.

Другая спроба выйшла ад Бразыліі, якая дала прапанову, каб уа ўступе Декларіацыі ўлісавь сказ: «Чалавек створана на вобраз і падобнаства Божа». Некаторы паўдніаамерыканскія краіны і пару ішніх горача падтрымалі гэтую прапанову, але паслісцілі аргументы супраць. Бразылія бараніла сваю прапанову, дакавачу, што Декларіацыя прызнаюцца свайм бес-

пасрэчным апыкуном Набсенага Аліа знайшча-б азраўнаеца да нійша-б нусачч разліжных сьмачуіаў большым народам, і ў кожным народзе большым часткі людзей, ня гледзячы тое, якіх-б ня былі ізія раіаі. Аргентына, Балівія, Каломбія і Лібан палімавалі Бразылію зсяпярэжана, кажучы, што гэты сказ на толкі ня спаліці нічыму сумелыя, але ён бярэ пад увагу вераванне супольнае ўсім народам і бесьш карымым для кожнае палітыкі, бо-ж раіаі акур акур выдзе на ізію супакою — што бесьш найвышшым дзятученнем усіх народаў.

Супраць ішоў з тох бо-ж. Пералусім гаварылас: справа паходжанага чалавека ад Бога бесьш велімі дагнатына і сьсасція, што робіць не немачымай да прыняцця там, дзе вымагаеца азначэныя чыста юрыдычнае. Дадзё шыверазліва, што змест праваў чалавека зьяўляеца дакументам толкі праўнага характара, дзеля таго не павіны зьмяшчаць шывержжэння філзафічна-раіаіаіага, ці мэтафізічнага характара; ён-жа павінен быць прыняты ўсімі людзьмі, незалежна ад таго, якое ням трымачуа філзафіі і сьветапогалу. Уканым давалацца, што праблема боскага паходжанага чалавека бесьш велімі аспрэчана і шывержжана, якое-б ня было прынята аднагоцца, зьмгала-б на нахажыя накіраванні ішнім чачосым нійчымачыага. Нарэшце сьсасці дзэгат назаву папраўку ў Декларіацыі Праваў Чалавека «адычак адычакі муніцыпалітасі ў гэліе граваліаца даду», на што дзэгаты Балівія і Каломбія заправтавалі супраць тых твароў, якіх паходжанага чалавека таучачы пасбачаду, адкачюць іхне бессаромнае шывержжана.

Якы-ж там ня было, «справа Бога» і гэтым разам была «прайграана».

Трэцім спроба была зроблена дзэгатам Галіцыя а. Банфорт, прафэсарам каталіцкага ўнверсітэту ў Німга. Яго прапанова мела на мые ўлісмі ў першы параграф уступу сказ, паводзі

каб паслы яна сума апусціўшы галаву пасоха і змергла?

Гэты дапытны лодых дзявочасні гіне перах няспялае каханне. Дзяўчына, якая змянілася да ролі забойцы небягута ажора-абібока тым самым выракае свае годнасці, перастае шанаваш сабе і гэта хутка праўдліва навокаш. Яе паводзіны становяцца лёгкадунай, гіне скромная паўстрыманыя, яна пачынае страціць навіны і на абачыні ў не дзяўчына займае сваводы. Чар нівяінасны мінаеца.

Больш трывала шчыра дзявоца ўнутраным палас дзяўчыны. Звычайна каханне найчасцей зарэкацца ніж 14 і 20 год жыцця. Таму якая адбіваеца нутранае развіццё органу прызначана да вынік мэтаў матэрыяльна. Гэты прынцып, паводзіны адзіночаты думі лекару вымагае нармальнага саздання ўсёй арганізму. Дзеці гэтага велікі і велікі пакалення, каб гэты прынцып адбіваеца ў поўным супакоі, каб ніякі забурэнняў.

Аднак узвясненне суадносін між сексуальнымі імпульсамі і адказваючы ім умяваю мушцы перадаць каханне і парушае раўнаважанае даспаівае.

У дзяўчыны пераважае чутлів, дзеці гэтага яе натура больш адухоўваюча чымся ў хлапца, а тым самым ўсёка перажыванне ў не адбіваеца больш гвалтотна і глыбей патрашае яе нутраным жыццём. Калі яе разум і ўсё па чутлівым лад знаходзіцца на шляху поўнага развіцця, таму ўсёка нутраны забурэнні ўплываюць на іх шкода, а нават проста забойца. Дзяўчына лёгкадуна трапіць праўдлівае скары свайго сэрца і гудзеце, што мае найлепшае. Звычайна дакладнасьць пачуццям, што загутаў, трывожыцца барабіла ад усёка непрыязнага і трымаеца чаму, бо па ступае супраць свайго сутэства, супраць быццёвага каўдэсу напамінаў і супраць прываіваў ралігі. Адуіртаўтэ блежыць. Наа ўсім гароце стае нахіл пошчы. Нёмы сьвет змешчанае дучка аказвае не душою і вытанне пераможна ўсё вышэйшае.

Аднак тое, што гоніцца за фэітам іх каханнем, яна ёсць не істотным «я» — гэта толькі гоні, якія дараваў да ўладзі і як тыран, маладога кіраваў асобай. Не адна дзяўчына, пакантаваўшы любюнае прынесці, гудзеце зусім маральную сілу. Яны ўмею бяз іх абійсці і дзеця таго паслы аднаго каханця ідзе другое, маральны ўроўнеў стаецца ўсыяж ніжэйшым і ніжэйшым.

Нарэшце поўны грэх падтрымае яе істотную вартасці. Малады мужчына лгачэй зможа працяг у прафэсі адуіртаў руйнуіцца вынікі спае ліна, бо ў яго гэта было перадусім абчочынене а дарогі змешчанага гону. Але ў дзяўчыны гэта будзе абчочынене а дарогі пачуццёвага гону, што велікі блача парушае ўсё яе нутранае жыццё.

Зелёная любоў маладога чалавека ёсць загутаў трагідыі фэітаў і Грэтэ. Душа дзяўчыны паслыя ўладзі хварэе, у выніку чаго яны ёсць жыццё, а часам нават гіне. Мужчына, маўляў той матылі, што пырае ад кнёткі да кнёткі, адлаеца.

І вось як выглядае тое, убытаеца ў сільнае страпэнне: скашталала крыку з чары рашкамі і згубіла ўсё сваё вартасці. Душа дзяўчына, сэрца сталае пустым. Мінуву супакоі — звычайнае адуіртаўне да ішыйшых рэчэй. Вось аслаба, узвыж і галаву нёма нахлы і прабуаіцца асла, небеснасны гоні. Разліваеца пачуццёў атулеа; дзесяці зніклі: маральны гарт і сьведчасніе адказнасці за справу і ўчыны.

Рэзка з тэм і толькі часкова ўдэцаца напрынцып гэтым сумам наступствам. І такія дзяўчыны маюць паслы стацца маткамі!

А між тым — якое вялікае значэнне доірае маткі! Вялікі матушні кінэт Кутэзер падчас аднаго свайго казанья сказаў: «Найважэйшым абразжэствам, якое Бог можа даць чалавеку ў прыродным парадку ёсць бяз сумніву сапраўды хрысціянская матка». Шчаслівае тое дзіця, якое мае сапраўды хрысціянскую матку, хая-б яно выхоўваецца ў лахончым і ў лахончымых захавалі-б у магілу. Як нахрысціянская матка, хая-б яна на словах і называеца хрысціянскай, сваім пазыходам заражае і трыуіць душу свайго дзіцяці, так наазавет пажоная матка ўлівае ў душу дзіцяці багаславецтва. Калі доірае матка аслаба ў магілу, а яе сям, кіламы бурмі жыцця, гадоў пакінуў і веру і чэснасці, і па нейкай часе зноўдэца на берагу прапосы і па нечын загубі — яшчэ і тамі стаюцца ў памылі нахончым, чэснасцінае постаць пажоная матка зможа яго проста адуіртаў і слай выраваць ішоў на ілах веры і дарабты.

Якіх толькі пахлаваў яны выказалі і не найбольш найматэрыяльным прамоўні і паэты ў чэсна-добры маці! Ім маткі мае ў аўшох чалавека свой нямойшый гук. Звычайна ў ім глыбін дарабты і сэрца, анімакаўшым і шчырысці. Ахвяры і маральнаму, чутай і мошай маці. Добрая маці да дзіцяці ёсць чаканні адзінаго і адзінасны ўсё; ёй даравае свой сум, прасіць яе разлі ўдзі іх клопатах, ёй на ўлада расказвае аб кривіцях свайго жыцця. Часам неажа было чытаць без хваяванне нестак з полі бо ў часе яны, історыя павеладзіла, як рэчывае жуітэры спрод страпіншым шчыркннн і енкаў кілакі сваю маму. Можна забудзіцца, што на характары чалавека, каторы яны знаў свае маткі, ламацца паўны цені сум. Маладошці без палла матчынай любі бо ёсць вясной бля сонца.

Ші-ж тады на ёсць гэта драконіскі праступствам пасаць і нншчыю у будучых матках усё тое, што іх прысаслабляе да вялікае матэрыянае

годнасці? Забіваць у іх павягу жыцця, багачэсці, дакладнасьці сэрца і пачуццяў і ў выніку ўсёго гэтага яны могуць стацца толькі кнёткі, або менш добрымі маткамі для свайх дзяцей; ні-ж гэта не ачотны?

Ші-ж гэта будзе перасод, калі названіе таго чалавека імем разбойніка і бандыты, каторы дзеці хваяваў папярэня свайго іорынісці нахадзі ўладзі у сьветліно дзявоцкага сэрца і, аграбшчы ў не найхатніўейшых скары, ідзе ў сьвет з бяспрыбортнай замашкай ад тым, што за сабою пакінуў? Сапраўды ён горшы за бандыту, бо ўкрадзеныя зямляны скары можна нічэ злінуіць, але скарыба аабараных дзяўчыне праз лёгкадунае каханне ўжо ёй нішто і ніколі на верне.

Але яны ўсё дзяўчыны прызначаны да сужэнства. Як горкі будзе для іх успаміны, што калісь у маладошці нехта лёгкадунама іграў з іх сэрцам пад прыкрыццём любі, а мо нават і з іх страціла чэсць і нявінасьці! Сьлёзы і нараканні, якія выражаюцца потым: «Каб мне ня было ніколі...», «Каб я жывой на сьвет ня прышла...» — ка-ж яны зноўлі напрынцы зрэбленую кривіду! Але рана не нячэ навад на нашы жаданні!

А ёсць і іншыя — папсыкамы да вышэйшых рэчэй. Да іх калісьці Госпад звяртаўся: «Пачуі, дачка, і гдзін да пркшій вуха тваё і забудзь ты народ свой і дом бацькі тваёго. І калі Цар зажадае кірава твае, сукласіся Яму, бо Ён Валадар і Бог тваёй». (Пс. 44, 11-12). Яны маюць быць звыкліма ў карагод тым, каторыя Хрыста выбралі за валадара свайх сэрцаў, каб усю сваю

любоў прынесці Яму ў ахвяры. Як тады асузілі Сын Божы таго, хто прызначаны Яму душу забаві да бессароннай палібоўніцы, а можа нават ачотнасці і зывіў на бедаражы? Ші такі не павінен быць, што пазбавіцца праступства зьмятне на яго жонкаў страпіншым прысцягнэ?

Хочацца быць пераконымым, што ні адна беларус жонка, каторы хоць крыку падмае, якую кривіду сарпачыне дзяўчыне, ачураваць яе зацікаў з дэтай крык, ніколі не дазволіў у адносінах да не на пазбавіне адзінасьці. Ноготым чэснага чалавека ёсць той, што і сэрца дзяўчыні робіць забавіў да забавіца часу! Сама любоў да свае каханца маці павіна паўстрымаць маладога чалавека ад суадносін, прав якіх дзяўчына будучая маці магла-б стацца менш добрай, або і зусім кепскай маткай. Якім чынам выпрадаецца той, хто праз лёгкадуцтва і жадаанне гульні спрычыннн да таго, што іншыя ня мелі добрай, чэснай і чыстай маці? А яшчэ страпіншай брыдоты дапусціць-б той, што кривіду-бы выбраў і пакінуў у службу Госпаду.

Маладошці — гэта час падрыццывања, вясня жыцця, час расквітнэў. Калі хочаш вясельні пароў забіраць паллы, дык ня маеш права маёйш дзімні раць кнётнчэскага і з іх нішч выноак для пустое гульні.

Паводзі кнёткі Ші-жэнь «Du und Sie» апрацаваў Васіль Друа.

(Далей будзе).

Рэлігійныя адносіны на Беларусі ў XII в.

Прызнанне сьвятасці прападобнае Еўфрасіны Полацкае да іных беларускіх сьвятых з XII в. павіна праваслаўны, як і каталіцкай Царкве мае для нас аграмаднае значэнне. Гэта збудзіла вывады духу аднаго з важных этапаў збудзіў нашаму гісторыі.

Аднак гэты факт вымагае некаторых звыясненнн, бо пазіт Царкоў пра дэіна якіх нншчэў у народным масах нагляд, які атосамалінае дэінаіскі абраз з каталіцтвам, а ўсходні — з праваслаўем. Дзеця гэтага прызнанне беларускіх сьвятых усходняга абраду ў каталіцкай Царкве для некаторых можа быць незразумелым. Але затое стае ясным, калі прыпомніць, што сёння ў каталіцкай Царкве акрамя лацінскага абраду ёсць яшчэ 14 народных усходніх абрадаў з некалькімі мільёнамі пернікаў. Трэба толькі перанесціся адумака ў час да пазелу Царкоў, каб пераканаліся, што і раней ні было іначай. Першымі славянскімі апосталамі агульна ўважанаю сьвятыя браты Кірыла і Мэфод, якія хоць і прышлі з Візантыі і папшыраў хрысціянства ўсходняга

абраду, але заважалі ад Рыму і нават сьв. Мэфод атрымаў біскупскае сьвячэнне з рук паві Ізана VIII. Вучні гэтых сьвятых братоў развіццёся потым з Маравіі па ўсёх славянскіх краінах. Пад уплывам іхне прапаведні абіццалася афіцыйнае прыняццё хрысціянства ўсходняе славянскае, значыць і Беларусі прынялі хрысціянства ў Х-м веку — вось-жа перад пазелам Царкоў, які стаўся ў 1054 г. Як глэзель на гэты пазел беларускія кнёткі? Яны неадзі добра ганарыліся, візантыйскіх імператараў і гэта-ж добра велілі аб розных непаразуменнях Візантыі з Рымам, таму і пазел Царкоў уважалі за хатне непаразуменне між візантыйскімі і рымскімі валадарамі, якое ўжо адраралася кірраз раней.

Дзеця гэтага хрысціянства на Беларусі папшыралася пасля пазелу Царкоў, так як і раней. На багаслужбавых і далей успаміналі і папамыскі і патрыярхы візантыйскі. І далей распаўсюджваліся жыццямісь рымскіх сьвятых; аслаба жыццёў Алксееа чалавека Божага. У суседнім Ноўгарадзе адраралася і блі сьвятых Антоній

Усіх палоннікаў ў Рыні на час Святога Голу прывабіваць да шасці мільянаў.

РЭЛІГІЯЕ ПРАТЭСТАНТЫ І ШВЭДЫ

У Швецы дзяржаўны пераварызмам лічыцца пратэстантызм. Паводля дэталізаваных канстытуцый членам уряду можа быць толькі пратэстант. Сёлетні экадаш закон, які змяняе гэты артыкул канстытуцыі і дазваляе ператварэнню ўваходзіць у склад уряду, толькі засяроджана, што міністр асветы **мусіць быць пратэстант**. Гэтая змена выклікала духам дэмакратызму і росту каталіцызму ў Швецы.

АДНОСІНЫ МІЖ КАТАЛІКАМІ

І МАГАМЭТАНАМІ
Агента Райтэ паведавалі з Ватыкану, што Кангрэгацыя для Папярняння Веры нядаўна выдала дэкрэт, паводля якога на амірах місіянае дзейнасці каталікі і магамэтане могуць тварыць супольны фронт у абароне веры супраць камунізму.

Звычайна магамэтане трымаюцца далёк ад хрысціянства, аднак наступачы блізкамоны камунізм змушае ўсіх веруючых у Бога шукаць абароны ад існаў у супраціўленні ў супольным фронце вернікаў.

ВАРОЖАБЫСТВА ДА РЭЛІГІІ У ЮГАСЛАВІІ І СІРБІЯНАЦІ

Ад таго, што югаслаўскія камуністы пасварыліся з маскоўскімі, ад гэтага не змянілі сваіх вяржох адноснаў да рэлігіі і асабліва да каталіцызму. Нядаўна маршал Ціто ў гутарцы з былым дырэктарам УНРРА М. Грышманам заявіў, што Я. Э. Арх. Стэлінач ня будзе звольнены з катэдрі.

ЧХАСЛАВАЦКАЯ КАТАЛІКІ У ЗМАГАННІ

Каталікі біскупы Чхаславацкім на супольнай канферэнцыі ў Празе, якая адбылася сёлетня ў лістападзе, выдалі інструкцыю духавенству, якое можа трымацца ўсе і за ўсюкую чану.

У Інструкцыі кажацца: 1) што духавенства можа прымаць на вернасць сучаснай дзяржаве толькі з дапамога да ўстаноўленне дзяржаўнае формулы: калі вымаюць вернасці дзяржаве «ня будучы ў супярэчнасці з правам Божым, ні царкоўным, ні прыватным правам чалавека». 2) Ня прымаць дзяржаўнае палаты, калі яе не будучы вымагаць «Юраве службы». 3) Ня прымаць дзяржаўнага кантролю казаныў і каталіцызмі. 4) Не зважаць на дзяржаўны дазвол і згоду ў справе звычайных паравіаў. 5) Да кожнага нонага рэлігійнага абавязку патрэбная згода біскупа. 6) Ня прымаць дзяржаўных значанніаў бяз папярэдняе згоды свайго біскупа. 7) Смы-

рачым пасвячэнных царкоўных рэчаў і не павінаць іх у дзяржаўным інвентары.

1900-ГОДЗІНАЕ МІСТОЛЬСКАЕ ПРАШЫ

У 1950 г. спойніцца роўна 1900 гадоў ад таго часу, калі ап. Паўло перым раз завітаў у Грэцыю і пачаў там шырыць хрысціянства. З гэтага нагоды ўсе рэлігійныя арганізацыі ў Грэцыі ўжо імпер мелі асабістую пахрыстоўку для ўрачыства азначэння гэтых вялікіх угодкаў.

АЛЕКСАНДРЫЙСКІ ПАТРІЯРХ У СПРАВЕ СЯБОРУ

Александрыйскі праясловаў патрыярх Хрыстафор II асведаўць эгіпцкім журналістам, што Праваслаўная Царква мусіць учыніць усё магчымае, каб аб'яднаць усе раздробленыя Праваслаўныя Царквы ў сямье. Відаць, што гэтая раздробленасць, якая часта выдзе да вяржохав і ўзаемна выкліканняў, у лоне тае самае Царквы змушае адказаць правядоўку шукаць рады на гэтым сучаснае зямішча ў аб'яднанні.

ЛІГЭР ДЛІ ПАЛОННЫХ СЫВАТАРОУ

Паводля сьведчання німецкіх палонных, якія нядаўна вярнуліся з СССР німецкія каталікія ваенныя капітаны ў ліку 50 чалавек знайходзіліся ў адуымсловым лігэры ў Уральскіх горах. Уямоны жыццё ў гэтым лігэры былі вельмі цяжкія, апошнім часам бышмае меў уямоны жыццёнае папешчы.

КРУЦІНТА ДАБРАДЗЕРСТАВА

Сёлетня з пачыну шырокаведмага ў Італіі а. Лёмбаці разгарнулася актыўная каталікая прапаганда за хрысціянскую справядлівасць у сацыяльных адносінах і за абарону каталіцызму супраць камуністычнае прапаганда, якая да некаторага часу інспіруеца рознай пёбёнай сіламі на абшчы Італіі. Наймалейшых італійскіх казаныёў на чале з а. Лёмбаці пачынаюцца ад 11-га лістапада штодзённае гаваркі казаныёў ў каталіцкіх арганізацыях да прадстаўніоў гэтай пласці грамадства: і да праясловаў і да працоўных, да прафэсору ўніверсітэту і да вучняў, да сьвятароў і да вернікаў у перапоўненых царквах. Камуністычныя біблкі часта сталіся пераходзіць гэтым казаныёў, але заўсёды сваімі інтрыгамі толькі ўбудоўвалі болюшую пільнасць грамадзянскага да казаныёў. Таму, што правядоўка дукваа гэтых казаныёў было: малочоўны народ да добразвестаі ў хрысціянскім дусе і да хрысціянскае любві, дык усе рух атрымаў ласоў Круцінта Дабрадзеставы. Урачыства казаныёў гэтак круцінаты адбылося 11-ХІІ. З гэтага нагоды Сьвяцейшы Айцец адправіў урачыстую Службу Божую ў архібазіліцы сьв. Пітра.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

ФОНД ДОБРАЕ КНІЖКІ

Беларуская кніжка на эміграцыі ёсць нелікава радкашю, хоць існуюць ужо беларускія выдавецкія фонды, аднак магчымасці іх вельмі абмежаваныя. Асабліва адувацца нястача ўгадаўчае літаратуры. Гэтыя кніжкі ўжо ёсць пахрыстанства да друку, але няма магчымасці іх выдаць. Дзеся гэтага выдаўня пры Беларускай Рэлігійнай Місііі галмаўцаў Фонд Добрае Кніжкі. Управа фонду гэтым шляхам заапрацава да ўсіх людзей добрае волі даламачы сваімі ахвярамі да выданне добрых кніжак.

Ахвяры можна сляць з Францыі і калёніі на паштонае чале: Paris CC 62 87 44, R. P. Horskosk Lo, 95, rue de Sévres, Paris VI.

3 Англіі і дамаўі: Rev. d-r Slopivces-lau, Marian Hous, Holden Avenue, London, N. 12.

АўСТРАЛІЯ.

Рады новаэміграцый.

Кожны эмігрант-дміт, які едзе з Нямеччыны ў Аўстралію, можа браць з сабою калей комай хоча, таму ўсім рамеснікам раіцца ўзяць з сабою ўсе інструменты, якія патрэбны для працы ў сваім фэху, бо ў Аўстраліі гэтыя інструменты дорага каштуюць, а рамесніцкай мала, затое нны малюнь шмат работ і добра зарабляюць. Тут, напяр, нельга знайсці краўца, які-б пачаў на шымоні чучыць, чым па пўтасі дах заваляны работам. Праўдзім пакуль неадрабіцца кантракт, нельга працаваць у сваім фэху, але пасля — поўная воля.

Калі атрымаўшацца дакументам перад пясламан, трэба абавязкова запісывацца, каб у папярне запісалі нацыянальнасць беларускую, бо потым ў Аўстраліі змяняцца гэтую рубрыку — калаталікае справа; а беларусам жыць у Аўстраліі пад чужою нацыянальнасцю няма ніякага сэнсу, наадварот можа быць шкодна.

Мець з сабою валюту ў далярах і фунтах забаронена, аднак у нелікавай колькасці ўсё ў ларэе вельмі прадасца нават на такую дробавію, як паштонае марк. Вяртатку вярта браць з сабою ня толькі сыячотную, але і рабочую, бо за багаж усеброўна німага ня паліцыя. Некаторыя вучуць з сабою багаж чыстаго талы. Калі адлік у багажы трапіцца некалькі адуоўчых рэчаў, дык там трэба паліцыі за іх мана. Сёраніі з багажом трэба аказаць блізка, бо неаказаныя часты падас перакліканняе рассямляюцца.

У рачным багажы з сабою вярта мець блажынюю вопратку і дзяржкі, бо калі ў краўбі інае дзуса, або калі краўбелі вельмі голадзея, апраходзіцца даяць на пострапе, а та не заўсёды чыста. З сабою можа мець на 200 амерыканскіх папярэаў.

Хто крэху налада ангельскаю моваю, той можа дастань працу ў адміністрацыі ў пераходных лігэры — аразучае, што нельга марнаваць гэтакіе магчымасці, — і сам скрыстае і суродзіца там змож даламачы.

Вельмі было-б пажадана вымажаць групкі, каб было ляг выстулаць з народнымі пэсыямі і танцамі; гэтым выстулі далацца на кожным краўбі і ў кожнай лігэры.

Прыехаўшы ў Аўстралію, трэба неадкладна нывізаць дучынась з беларускі, якія прыходзілі равей, — ад іх можна атрымаць практычныя рады аб мэйсонскіх адносінах.

Хутка мае быць зарганізаваны сталы Беларускай камітэ ў Аўстраліі, адас яго будзе палны ў прасэ.

ЗША.

Прыезда прэзыдэнта БНР.

У парадку аб'еду беларускіх аскароў на эміграцыі прэзыдэнт БНР інж. Абрамыч сёлетна на пачатку сьнежня прыехав у Злучаныя Штаты Паўночнае Амэрыкі.

ІТАЛІЯ.

Невількая колькасць беларусаў, пражываючых у Італіі, нядаўна зарганізавала Беларускае Хрысціянскае Аб'яднанне. Тамчасам, управа БХА апыходзіцца ў лігэры ІРО ў Пагані раей. Палермо.

НЯМЭЧЫНА.

Прызаньняе БНК.

Пасля доўгага старанняе талюна кватэра ІРО ў Нямеччыне дня 21-Х г.г. прызнала Беларускае Навызнальняе Камітэ ў Нямеччыне, як арганізацыю, якая разпрэзентуе беларускіх ДП пераз уладзі ІРО ў амерыканскай зоне Нямеччыны.

Ліквідация царквы сьв. Еўфрасіні ў Рэгінсбургу.

Як паведамае «Беларуская Рэгов», у зьязак з дзікалінамі лігэру ДП ў Рэгінсбургу, перастаў там існаваць цэнтр беларускага рэлігійнага жыцця. Іпархіяльную беларускую царкву сьв. Еўфрасіні Польшча, пабудаваную ахвярамі беларускіх вернікаў былі беларускі праясловаў ініцыялат праддз лютаранам, як рухомасць.

Пераклад Бібліі на беларускую мову.

У нашаніштым веку пераклад Бібліі на тагачасную беларускую мову зроблены др. Францішам Скарынаю быў адным з трох першых у Эўропе. Аднак у выніку наступнага доўгага палітычнага панавоўняе краю аж да сёняшняняга дня ня мог быць выданы поўны пераклад Бібліі на беларускую мову. Усьведзаламачоае сабе вялікае знача-

ныне Святога Писання для рэлігійнага жыцця. З гэтага нагоды Рэктар Беларускае Рэлігійнае Місіі ў Парыжы адрарваў Службу Божую за а. Экзарха.

Сёлета ў царкве кастрычніка адбыліся ў Ерэмне катэдральныя асобаў прануковых над перакладам. У выніку нарадаў быў створана спецыяльны «Камітэт для перакладу Бібліі на Беларускаму Мову», завзятым яго ўсёц стардынаваць працу перакладу, сачыць за яе навуковай дакладнасцю і літаратурнай якасцю рупіцца аб магчыма хуткім падрыхтаванні да друку ўсіх кнігаў Святога Писання.

Праца перакладчыкоў валікая і ахвярная, аднак пры гэтым грамадзяскі ахвярнасць, якую правілі дагэтуль сібры Камітэту, можна спадзявацца, што ўзятае на себе заданне даведзе да поўнай рэалізацыі з вялікай карысцю, як для нашай рэлігійнага, так і для агульна-нацыянальнага жыцця.

Адпудкавая грамата яп. Сяргею.

Сабор Украінскае Праваслаўнае Царквы на сваім чарговым паседжанні ў Дніпроўскім прыняў дэлегацыю ад Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы і ад БНР і на просьбу дэлегацыі дня 4-ХІ выдала адпудковую грамату яп. Сяргею Охоненку часоваму апынку БАПЦ. Адначасна на пастаноўлена ў найбліжэйшым часе хіратанізацыя ў японскіх а. Васілія Таманчыка.

ФРАНЦЫЯ.

Угодкі Слуцкага Паўстання.

З нагоды 29-х угодкаў Слуцкага Паўстання дня 4-ХІІ г. адбылася зборка беларускае парыскае калені ў саль Хрысціянскага Смыдкату. Зборку адчыніў быўшы слухі паўстанец інж. Л. Рылдзкі і падзяліўся з прысутнымі сваім ўражэннем з пройдзенага паўстанцага шляху. Наступна так-жа быўшы слухі паўстанец А. Язвіч прачытаў рэфэрат аб гісторыі Слуцкага Паўстання. Зборка скончылася агульным адшчыненнем гімну.

Змены ў галоўнай управе БНАМ.

У звязку з магчымым хуткім выездам з Францыі старшыні Беларускае Незалежнаскае Арганізацыі Маладзі ў Францыі Я. Філістоўна на чарговай месячнай зборы БНАМ дня 4-ХІІ часовае старшынства перадава М. Наумовічу.

Сямия ўгодкі сьмерці

а. экзарха А. Неманічэка.

Сёлета ў сьнежні месяцы споўнілася 7 гадоў ад часу трагічнае сьмерці першага экзарха грэка-каталіцкае Беларускае Царквы а. Антона Неманічэка.

Пасля доўгай і цяжкай хваробы дня 4-ХІ г. г. у парыскай кнігальні Ля Пліе скончыў свой жыццёвы шлях Паўлоўскі Францішак у веку 27 гадоў. Пахаваныя адбылося 8-ХІ на могілкіку «Thiase».

З вялікім жалем наведваемым аб гэтай сумнай вестым ўсіх ягоных блізкіх, родных і знаёмых. Ягоныя сібры.

Няхай будзе яму лёгкай чужая зямелька!

ПОШУКІ:

Знаёмых з а. Агароднік, калі Картускае Бярозы, шукае Трушчак Антось.

Сыноў Тофіля Паўлоўскага з а. Навіны, якія выехалі ў Аргентыну ў 1934 г. і правіталі ў адным з банкаў у Буэнас-Айрэс, шукае Баркоўскі Янка.

Ломак Віктара нар. 1925 г. у Браславе шукае бацька Ломак Тамаш.

Пісьмі на адрэс рэдакцыі.

ВЫДАВЕЦКІ ФОНД І ПАДПІСКА.

Апошнім часам прыслалі на «Божым шляхам»:
Асіповіч П. — 500 фр., Анісіма Д. — 1.000 фр., Баркоўскі Я. — 300 фр., Гамулка С. — 600 фр., Госьцееў Ю. — 200 фр., Захарэвіч І. — 200 фр., Захаронак С. — 1000 фр., Калодка А. — 1.600 фр., Касцюк Г. — 500 фр., Касцюкевіч В. 500 фр., Крыт А. — 250 фр., Лаланок М. — 500 фр., Лазоўскі Н. — 500 фр., Лось Г. — 250 фр., Мінкевіч А. — 100 фр., Нагорны Б. — 200 фр., Нестараў П. — 350 фр., Пузаўскі — 200 фр., Раманчук А. — 1000 фр., Скурат А. — 350 фр., Сенкевіч Г. — 250 фр., Скурко В. — 300 фр., Спічонак В. — 500 фр., Смс У. — 1.000 фр., Тараскевіч У. — 500 фр., Халыко — 500 фр., Чарніч Я. — 900 фр., Шастайло С. — 2.830 фр., Янцэвіч К. — 1.000 фр.
Усім ім рэдакцыя шле шчырую падзяку.

ЗЬМЕСТ.

а. Лазар — Хрыстос ражалеца!	1
а. Ч. С. — Бог і Аб'яўшанне Нацы	3
В. Друга — Ты і яна (Прыглед - 8-ы)	4
а. Л. Гарошка — Рэлігійныя адносіны на Беларусі ў ХІІ в.	7
Радны — Першы беларускі экзарх	9
А. Жменя — Сучасныя магі	11
Ал. Ас. — Эміграцыя за ўсюкую цану	12
На рэлігійнай ніве	13
Беларуская хроніка	15